

הוא למלכות סתם שהוא מלך, ויום הכפורים בשביל שהוא מלך יחיד בעולמו, ולכן קודם שופט עליהם ואחר כך הוא מכפר ומוציא אותם מרשות אחר, כי בחינה זאת שהוא יתברך מלך הוא קודם ואשר הוא מלך יחיד הוא מדריגה יותר עליונה היא אחר כך והוא ביום העשירי, ולעולם תמצא העשירי מיוחד לקבל הקדושה שהרי העשירי קודם בכל מקום כי עד העשירי הוא מנין אב"ג עד עשרה ומן עשר ואילך יש מנין אחר מספר עשרות, ומפני שהוא מדריגה אחרת לכך יתחדש שם מדריגה אחרת, וביום הכפורים יתחדש ענין אחר כי עד יום הכפורים היו ברשות אחר ומעתה חוזרים לרשות הקדוש ברוך הוא, ולפיכך הוא ביום העשירי כי אז יתחדש מדריגה אחרת, וכן היובל במה שהוא דבר חדש לשוב לאחוזתו ולמקומו הראשון הוא ביום העשירי מטעם כי העשירי הוא חדוש מעלה אחרת ודבר זה ידוע למבינים, ולפיכך נקרא יום הכפורים ראש השנה בספר יחזקאל (מ') בראש השנה בעשור לחודש והוא יום הכפורים של יובל כדאיתא במסכת ערכין (י"ב ע"ב):

וגו' שהענין הזה נאמר על היצר הרע שמושל על גוף, ומצד שהוא יתברך מלך העולם וכל הנמצאים הם שלו תחת רשותו ואינם לאחר, יצאו ביום הכפורים מרשות המלך היצר הרע שכבר נסתבכו בו כל השנה ונכנסים אל רשות הקדוש ברוך הוא כי שם מלך ה' צבאות נקרא עליהם, ומזה הטעם עצמו גם כן צוה בתורה ביובל (ויקרא כ"ה) והעברת שופר תרועה בכל ארצכם ביום הכפורים לקרא חפשי לעבדים שהם נרצעים ואיש אל משפחתו תשובו, מפני כי שם מלך ה' צבאות יש עליהם ואין ראוי למשול עליהם אחר אותו שנמכר לו, וכן החוטא נמכר ביד היצר הרע על ידי חטאיו עד שהוא ברשות אחר וביום הכפורים יצא, נמצא כי הוא שופט עליהם במה שהוא מלכם וגם מוציא אותם מרשות אחרת במה שהוא מלכם, אבל תחלה הוא שופט עליהם, כי זה יותר ראשון במה שהוא מלך להיות שופט, אבל בחינה זאת שהוא מוציא אותם מרשות אחר הוא אחר כך, כי זה הוא מצד שהוא מלך יחיד שאין אתו עוד, ובשביל שהוא מלך יחיד אין הנמצאים ברשות אחר, ולפיכך ראש השנה

פרק ארבעים ושבעה

ויושע ה' ביום ההוא וגו', במדרש (ילקו"ש בשלח) בשעה שיצאו ישראל ממצרים עמד עוזא שר של מצרים ואמר אומה זו שאתה מוציא ממצרים דין יש לי עליהם שאמרת כי גר יהיה זרעך ת' שנה ועדיין לא עברו ת' שנה אמר הקדוש ברוך הוא למיכאל החזר לו תשובה ושתק מיכאל השיב הקדוש ברוך הוא ואמר לעוזא יש לי ללמד זכות על בני כלום נתחייבו בני שעבוד אלא בשביל דבור אחד שאמר אברהם במה אדע כי גר יהיה זרעך כלום אמרתי אלא בארץ לא להם וכבר גלוי וידוע כי מיום שנולד יצחק ועשו לגרים באותה שעה הציל הקדוש ברוך הוא את ישראל מיד מצרים לכך נאמר ויושע ה' ביום

ההוא וגו' מיד מצרים, וביאור ענין זה כי אין דעת האדם דעת קונו, כי לפי דעת האדם ואף לפי שכל המלאכים לא נחשב מה שהיו יושבים בארץ כנען לגרות, כי לא היה להם דבר קשה השייך לגר כי היו חשובים בארץ כנען, אבל בעיני השם יתברך הוא גרות כי אי אפשר שלא היה מגיע אליהם דבר מה שבו היו גרים ואצל השם יתברך נחשב זה גרות, ובודאי אצל האדם לא נחשב גרות רק אם הוא שפל בעיני הכל כאשר הוא דרך הגר, אבל אצל השם יתברך שהוא מדקדק כחוט השערה לפי עומק השכל והמשפט נחשב אף בארץ כנען לגרות, וזהו שאמר הכתוב ויושע ה' ביום ההוא כי היו נושעים על ידי השם יתברך

מעלת השכל שקנו ביום זה, נמצא כי חג השבועות אינו נמנה להיות בחדש השלישי שאז היה יוצא החג הזה חוץ לשווי הזמן, אבל הוא נמנה למספר ימי העלוי שהיום של חג השבועות בא אחר עלוי הימים ביום החמשים, ואין העלוי במה שהוא עלוי יוצא מן שווי הזמן כלל אדרבה הימים האלו עד יום החמשים התעלות, ואין כאן יציאה המתחסת אל הגשם שיש לו יציאת הרוחק לצד אחד, לכך חג השבועות הוא יותר במעלה ובעלוי שקדושת יום זה שקנו ישראל מעלת השכל, והתבאר לך כי בפסח יש להם שלימות אלהי נבדל, ולפיכך אסור בחמץ ושאור ובחג השבועות קנו מעלת השכל שהיא התורה, וכמו שקנו ישראל מעלת השכל בחג השבועות קנו עוד מעלה עליונה בחג הסוכות הוא רוח הקודש השורה עליהם, ולכך היו ענני כבוד עליהם שהשכינה חופף עליהם וכל מקום שהשכינה נמצאת שם ענני כבוד כמבואר בכתוב, וזהו אמרם (ירושל' סוכה ס"ה ה"א) למה נקרא שמחת בית השואבה שהיה בחג הסוכות שמשם היו שואבים רוח הקודש, ואלו שלשה דברים הם גרמזים בארון שהארון של עץ והוא זהב טהור מבית ומבחוץ ואין הזהב מחובר בעץ, רמז על הנפש האלהית הנבדלת מן הגוף והוא זהב טהור כמו שאמרו (ברכות ס' ע"ב) נשמה שנתת בי טהורה, ובו מונחים הלוחות שהיא התורה, ועל הארון הכרובים למקבלים כבוד השכינה, וכנגד אלו ג' דברים הם מועדי ה' המקודשים:

אמנם ענין ראש השנה ויום הכפורים כמו שאמרנו לך לפני זה כי המועדים הג' נגד שלש בחינות שיש לעולם בכללו כמו שהתבאר הבחינה האחת מצד שיש לעולם התחלה מאת ה' וזהו חג המצות, וכנגד בחינה שנית מצד שהעולם הוא שב וחוזר אליו ואינו מקוים רק בו יתברך, וחג השבועות בחינה שלישית מה שיש בעולם השלימות יש לו דביקות בו יתברך וכמו שהתבאר למעלה. **אמנם ראש השנה ויום הכפורים** הוא במה שהוא יתברך מלך ואדון העולם שיש לעולם מעלה יתירה מאוד מאוד שאינה בכלל הענינים

הראשונים שהוא יתברך מלך ואדון העולם והכל תחת רשותו, ולפיכך מזכירים באלו ימים מלכותו יותר, וראש השנה הוא יום הדין כי במה שהוא מלך העולם הוא בעצמו הדין על העולם, כי המלכות הוא הממשלה על העולם וממשלתו הוא מדת דינו, כי אין הוא יתברך צריך לדון בעדים ובראיה אבל הוא עד ודיין ולפיכך במלכותו היא מדת משפטו והוא בחדש השביעי כי מלכותו שהוא מלך העולם מצד הקדושה שיש לעולם, ומפני כך מולך עליהם המלך הקדוש. ועוד כבר בארנו למעלה אצל קריעת ים סוף באמרם (מכילתא בשלח) מי שהמליכני תחלה על הים הוא יהיה מלך, ושם מבואר כי הקדושה היא המלכות עיין שם בפרק ארבעים, והקדושה היא תמיד בשביעי כמו שנתבאר למעלה אצל ולכהן מדין שבע בנות, ולפיכך נבחר חדש השביעי להיות בו מלכותו. וכמו שהוא יתברך מלך העולם שענינו שהוא מושל עליהם כמו האדון על העבד שהוא מושל עליו, שאף על גב שהוא ממשלה על העבד ואין הדבר חירות לו, מכל מקום יש לעבד בזה מעלה במה שאדון הגדול הוא אדון לו, ולפיכך ראש השנה אף על גב שאין כאן שמחה ואינו בכלל זמני שמחה, מכל מקום היום קדוש כי מלכות זה הוא למעלת העולם שהשם יתברך הוא מלכו ואין העולם חסר מלכותו, הנה ראש השנה בצד אשר הוא יתברך מושל על העולם. אבל יום הכפורים מצד בחינה אחרת מצד שהעולם הוא אל המלך הוא השם יתברך כמו העבד שהוא לאדון והוא שלו ובזה הקדוש ברוך הוא מכפר להם החטאים מאחר שהם שלו, ולפיכך ראש השנה יום הדין כי במה שהוא יתברך מלך מושל על העולם יש כאן שתי בחינות, האחת הוא המשפט עליהם, ומצד בחינה אחרת הוא מוחל וסולח, כי במה שהם עמו והוא מלכם אינם ראויים להיות ברשות אחר ולא יתן להיות מושל עליהם מלך זקן היצר הרע, וכאשר בני אדם חוטאים לפניו והם נכנסים ברשות אחר הוא היצר הרע שנקרא מלך גדול כדכתיב בספר קהלת (ט') עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול